

2017 m. birželio 30 d.

Gvidai Ivanauskienei

Valstybinės mokesčių inspekcijos Tiesioginių mokesčių skyriui
Vasario 16-osios g. 14, Vilnius
El. paštas: g.ivanauskiene@vmi.lt,

Alinai Gaudutytei

Valstybinės mokesčių inspekcijos Teisės departamentui
Vasario 16-osios g. 14, Vilnius
El. paštas: a.gaudutyte@vmi.lt

**DĖL HOLDINGO BENDROVIŲ NAUDOJIMO VERSLO PRAKTIKOJE IR PELNO MOKESČIO ĮSTATYMO
32 STRAIPSNIO 6 DALIES KOMENTARO PROJEKTO**

Asociacija „Investors’ Forum“ (toliau – Investuotojų Forumas), jungianti stambiausius ir aktyviausius investuotojus į Lietuvos ekonomiką, aktyviai dalyvauja teikiant pasiūlymus gerinant mokesčių sistemos efektyvumą ir konkurencingumą. Pateikiame informaciją dėl Holdingo kompanijų veiklos principų, jurisdikcijų pasirinkimo, kitose šalyse taikomų Holdingų veiklos vertinimo priemonių ir pasiūlymus dėl Pelno mokesčio įstatymo 32 straipsnio komentaro projekto.

1. Holdingo bendrovių naudojimo verslo praktikoje komercinės priežastys

Verslo praktikoje holdingo bendrovės yra steigiamos vienai ar keletui iš pateiktų funkcijų atlikti:

1.1. Jungiamoji funkcija:

1.1.1. *Valdymo funkcija*: aiškesnė valdymo bei kontrolės struktūra (pvz. jeigu operatyvinės įmonės yra skirtingose jurisdikcijose, motininė holdingo bendrovė gali būti naudojama užtikrinant operatyvinių įmonių vienodą padėtį grupės struktūroje (pvz., kai yra siekiama išvengti

situacijų, kuomet viena iš operatyvinių įmonių yra struktūriškai aukščiau nei kitos operatyvinės įmonės).

1.1.2. *Kompetencijų funkcija*: holdingo bendrovė gali atlikti visos įmonių grupės bendrą kompetencijų funkciją: tam tikrų sričių specialistai gali dirbti holdingo bendrovėje ir teikti paslaugas ar patarimus dukterinėms grupės įmonėms. Holdingo bendrovė taip pat gali atlikti kompetencijų skirtingose grupės įmonėse koordinavimo funkciją (pvz. nustatant tam tikrus prioritetus, užtikrinant apsikeitimą žiniomis ir pan.).

1.2. Verslo rizikos išskaidymo funkcija:

Įprasta verslo praktika yra skaidyti riziką:

1.2.1. Skirtingose valstybėse:

Pavyzdžiui, rizikingoms investicijoms į Balkanų regioną yra įsteigiama viena Holdingo bendrovė, tuo tarpu nerizikingos investicijos į Vakarų Europos rinkas yra sutelkiamos po atskira Holdingo bendrove.

1.2.2. Vienoje valstybėje skirtingas veiklas vykdyti skirtingose bendrovėse:

Pavyzdžiui, baldų gamybos veiklą ir biuro patalpų nuomos veiklą vykdyti skirtingose įmonėse. Tokiu būdu įmonės ne tik specializuojasi atskiruose / skirtinguose segmentuose, tačiau sėkminga įmonė (investicija) apsaugoma nuo nesėkmingos įmonės bankroto / kreditorių. Rizikos skaidymas neišvengiamai susijęs su poreikiu steigti holdingo bendrovę, kuri apjungtų skirtingus verslus / investicijas, jų valdymą. Toks apjungimas susijęs ir su aukščiau aprašyta kompetencijų ir/arba valdymo funkcijomis.

1.3. **Teisinės rizikos išskaidymo funkcija**: Holdingo bendrovės, valdančios nekontrolinius akcijų paketus, steigiamos ir tais atvejais, kai verslininkai nori išskaidyti riziką ir neakumuliuoti jos vienoje bendrovėje, pavyzdžiui, vienos pagrindinės bendrovės akcijų valdymui yra įsteigiamos keturios holdingo bendrovės, siekiant apsaugoti pagrindinę bendrovę nuo jos akcijų piktybiško perėmimo (angl. „hostile takeover“)¹ (t.y. keturias savarankiškai veikiančias bendroves piktybiškai perimti ar suparalyžuoti jų veiklą teisiniais veiksmais, tokiais kaip laikinosios apsaugos priemonės ir pan., yra sudėtingiau, negu vienos bendrovės veiklą), tuo pačiu palengvinant pagrindinės bendrovės kontrolinio ar mažumos akcijų paketo perleidimą (t.y. nebereikia trikdyti pagrindinės bendrovės veiklos, ją skaidant ar didinant jos įstatinį kapitalą, norint pritraukti naują investuotoją ar perleisti kontrolinį jos akcijų paketą, pasiliekant mažumos akcininku).

1.4. **Teisinės apsaugos funkcija**: kai verslo grupės įmonių veikla vykdoma keliose valstybėse, holdingo bendrovės steigiamos užsienyje pasirenkant jurisdikciją, kuri optimaliausiai gali užsitikrinti skirtingose valstybėse esančių investicijų apsaugą pagal dvišales tarpvalstybines sutartis dėl investicijų skatinimo ir jų abipusės apsaugos.

¹ Bandytas perimti (nupirkti) įmonės akcijas, kai įmonės vadovybė tokiam sprendimui nepritaria, t.y. pasiūlymo sąlygų tiesioginis derinimas su įmonės akcininkais (jei pastarųjų yra keletas, tai toks piktybiškas perėmimas darosi sudėtingas).

1.5. Finansinių resursų perskirstymo funkcija: kontroliuojanti holdingo bendrovė gali gauti dividendus iš vienu dukterinių įmonių ir investuoti lėšas (į kapitalą arba teikiant paskolas) į kitas dukterines įmones. Kai kuriose jurisdikcijose dividendų mokėjimo teisinis reguliavimas yra palankesnis nei Lietuvoje, dėl ko įmonių grupės gali rinktis steigti užsienio holdingus:

1.5.1. Lietuvoje LR Akcinių bendrovių įstatyme galimybė mokėti tarpinius dividendus (dividendus už trumpesnę nei finansiniai metai laikotarpį) atsirado tik 2012 metais. Galimybė mokėti tarpinius dividendus svarbi finansinių resursų perskirstymo funkcijai atlikti. Todėl lengvesnė dividendų mokėjimo tvarka buvo ypatingai svarbi užsienio holdingo bendrovių steigimo priežastis iki 2012 m.

1.5.2. Be to, kai kuriose Europos Sąjungos šalyse (pvz. Olandija, Kipras) tarpinių dividendų mokėjimo procedūra vis dar yra paprastesnė nei Lietuvoje (pvz. nereikia atlikti tarpinių finansinių ataskaitų audito).

1.6. Kitos, su finansavimu susijusios, funkcijos:

1.6.1. *Finansavimo palengvinimo funkcija:* kontroliuojanti holdingo bendrovė gali teikti garantijas dukterinių įmonių kreditoriams, bankams ir pan.

1.6.2. *Finansavimo suteikimo funkcija:* kontroliuojanti holdingo bendrovė gali pati skolintis iš kreditorių ir investuoti į dukterinių įmonių projektus.

1.7. Pasirengimo verslo pardavimui funkcija: Holdingo bendrovės gali būti steigiamos, kaip kontroliuojančios motininės bendrovės, rengiantis viso verslo (t.y. įmonių grupės) kaip komplekso pardavimui – perleidžiant Holdingo bendrovės akcijas pirkėjui, pirkėjas perima visos verslo grupės kontrolę. Tokiu būdu:

1.7.1. Yra supaprastinamas verslo perleidimo procesas (nereikia įsigyti kiekvienos verslo grupės įmonės akcijų, juridškai įvyksta tik vienos holdingo bendrovės akcijų perleidimas);

1.7.2. Grupės pirkėjas įgyja jau struktūriškai sutvarkytą ir darniai veikiančią įmonių grupę – nebereikia spręsti teisinių grupės reorganizavimo ar pertvarkymo klausimų;

1.8. Akcininkų interesų apsaugos funkcija: Mažumos akcininkai, fiziniai asmenys, gali rinktis savo investicijas valdyti per asmenines Holdingo bendroves tam, kad apsaugotų savo asmeninius interesus, turtą ir pan. Įsteigus asmeninę Holdingo bendrovę pasiekiamas lankstumas kaupti lėšas (gautus dividendus) ir jas toliau investuoti (jei lėšos neplanuojamos panaudoti asmeniniam vartojimui, apmokestinimas GMP ir vėlesnis investavimas į akcijas ar kitus vertybinius popierius yra neteisingas / ankstyvas investuotojo, fizinio asmens, atžvilgiu).

Šis Holdingo bendrovių funkcijų / steigimo komercinių priežasčių sąrašas nėra baigtinis ar išsamus – Holdingo įmonės gali atlikti įvairias bei tam tikrai konkrečiai įmonių grupei reikalingas funkcijas.

Atsižvelgiant į konkrečios Holdingo bendrovės funkcijas bei vaidmenį grupės struktūroje, holdingo įmonės gali būti įvairaus dydžio. Pavyzdžiui, jeigu Holdingo bendrovė atlieka iš esmės tik finansinių resursų perskirstymo funkciją, gauna dividendų pajamas ir investuoja į dukterinių įmonių, turinčių vadovus,

personalą bei vykdančių projektus, kapitalą, ar teisinės apsaugos funkciją ir pan., tokiu atveju pačiai Holdingo bendrovei nereikia reikšmingo personalo bei susijusių resursų. Kitais atvejais, jeigu, pavyzdžiui, Holdingo bendrovė atlieka kompetencijų funkciją, samdo specialistus, kurių paslaugomis naudojasi įvairios grupės įmonės, tokia Holdingo bendrovė turėtų reikšmingą įdarbintų asmenų skaičių, patalpas bei priemones šioms funkcijoms atlikti.

Apibendrinant galima teigti, jog Holdingo bendrovių veikla, personalas bei darbo priemonės turėtų atitikti jų atliekamas komercines funkcijas, kurių pavyzdžiai pateikiami aukščiau. Mokesčių administratorius neturėtų reikalauti, papildomų fizinių Holdingo bendrovių veiklos atributų (pvz. ofiso patalpos, darbuotojai), kurie būtų pertekliniai, nereikalingi Holdingo bendrovių veiklai ir kurie padidintų įmonių grupių veiklos kaštus.

Taip pat norime atkreipti dėmesį į tai, kad komercinių priežasčių svarba / vertinimas yra ne tik aptariamos 2015/121/ES Direktyvos klausimas. Nuo 2019 m. sausio 1 d. ES valstybėse narėse įsigaliosianti Tarybos direktyva (ES) 2016/1164², kuria nustatomos kovos su mokesčių vengimo praktika, tiesiogiai veikiančia vidaus rinkos veikimą, taisyklės, taip pat pabrėžia komercinių priežasčių įvertinimo svarbą, svarstant mokesčių vengimo situacijas:

„<...> Vertinant, ar darinys turėtų būti laikomas apsimestiniu, valstybės narės turėtų turėti galimybę atsižvelgti į visas pagrįstas ekonomines priežastis, įskaitant finansinę veiklą.“³

Tikimės, jog mokesčių administratorius įvertina šį platesnį kontekstą ir atitinkamai skirs dėmesio susipažinimui su pateiktais komercinių priežasčių pavyzdžiais ir jų analizei. Kaip ir deklaruojame susitikimo metu, esame pasirengę visokeriopai prisidėti padedant mokesčių administratoriui šį tikslą pasiekti.

2. Holdingo bendrovių jurisdikcijos pasirinkimo komercinės priežastys

Kaip jau išdėstyta aukščiau, renkantis veikti per Holdingo bendroves, svarbus yra ne tik pats sprendimas veikti per Holdingo įmonę, bet ir Holdingo jurisdikcijos pasirinkimas. Pastarajam be paminėtų priežasčių (tarpinių dividendų skirstymo reglamentavimas, dvišalių tarpvalstybinių sutarčių dėl investicijų skatinimo ir jų abipusės apsaugos tinklas) yra svarbios įvairios aplinkybės:

- 2.1. Šalies reputacija;
- 2.2. Teisinis reguliavimas įmonių grupės / Holdingo bendrovės veiklos srityje (pvz. finansų, farmacijos ar kitas sektorius);

---

² Šią Direktyvą iš dalies pakeitė 2017 m. gegužės 29 d. Tarybos Direktyva (ES) 2017/952, kiek tai susiję su trečiųjų valstybių mokesstinės tvarkos neatitikimais.

³ Tarybos direktyva (ES) 2016/1164, Preambulė, 11 punktas

- 2.3. Teisinis įmonių reguliavimas apskaitos, finansų srityje (pvz. galimybė lanksčiai mokėti tarpinius dividendus);
- 2.4. Įstatyminės bazės (įskaitant mokesčių) stabilumas / patikimumas;
- 2.5. Įsteigimo laikas ir kaštai;
- 2.6. Išlaikymo kaštai;
- 2.7. Laiko juosta;
- 2.8. Grupės įmonių egzistavimas konkrečioje jurisdikcijoje;
- 2.9. Kompetentingos darbo jėgos prieinamumas;
- 2.10. Rinkos prieinamumas / pasiekiamumas;
- 2.11. Viešoji / verslui svarbi infrastruktūra, pasiekiamumas;
- 2.12. Kitos.

Šios aplinkybės gali būti antraeilės sprendžiant dėl grupės valdymo per Holdingo bendrovę, taip pat ir pagrindinės, pvz. reputaciniai klausimai planuojant pritraukti investuotojus ar naujus verslo partnerius tam tikrais atvejais gali būti lemiami (potencialus investuotojas ar verslo partneris gali skirtingai vertinti Lietuvoje ir, tarkim, Švedijoje veikiančią verslą).

Taip pat norime atkreipti dėmesį į tai, jog kitos nei Lietuva ES šalies narės jurisdikcijos pasirinkimas neturėtų sukelti kitokių mokesčių pasekmių Holdingo bendrovės mokamiems arba gaunamiems dividendams, lyginant su dividendų apmokestinimu, jeigu dividendai būtų mokami tarp Lietuvos įmonių, t.y. dividendų apmokestinimas bendrojoje ES rinkoje neturėtų skirtis nuo dividendų apmokestinimo Lietuvoje – šis principas yra įtvirtintas Tarybos direktyvoje 2011/96/ES:

„<...> (4) tam, kad Sąjungoje būtų sukurtos analogiškos vidaus rinkai sąlygos ir kad būtų užtikrintas efektyvus tokios vidaus rinkos veikimas, gali būti reikalinga grupuoti įvairių valstybių narių įmones. Šių operacijų neturėtų apsunkinti apribojimai, kliūtys ar suvaržymai, atsirandantys, visų pirma, dėl valstybių narių mokesčių nuostatų. Dėl to būtina numatyti skirtingų valstybių narių įmonių grupavimui taikytinas konkurencijos požiūriu neutralias mokesčių taisykles, kad įmonės galėtų prisitaikyti prie vidaus rinkos reikalavimų, tarptautiniu lygiu padidėtų jų gamybiniai pajėgumai ir konkurencingumas;
(5) taip grupuojant įmones gali susidaryti patronuojančių ir dukterinių bendrovių grupės;
(6) iki įsigaliojant Direktyvai 90/435/EEB įvairių valstybių narių mokesčių nuostatos, reglamentuojančios patronuojančių ir dukterinių bendrovių santykius, buvo labai skirtingos ir paprastai mažiau palankios nei nuostatos, taikytos tos pačios valstybės narės patronuojančioms ir dukterinėms bendrovėms. Dėl to skirtingų valstybių narių įmonių bendradarbiavimo sąlygos buvo mažiau palankios nei tos pačios valstybės narės įmonių bendradarbiavimo sąlygos. Tam, kad būtų lengviau grupuoti įmones, buvo būtina šią kliūtį pašalinti sukuriant bendrąją sistemą Sąjungos lygiu;<...>“⁴

⁴ Tarybos direktyva 2011/96/ES, Preambulė

Taip pat norėtume akcentuoti, kad mokesčių planavimas / nauda, verslui yra toli gražu ne pirmos svarbos klausimas, sprendžiant dėl Holdingo bendrovės steigimo. Pateikdami komercinių prižasčių bei skirtingų jurisdikcijų pasirinkimo pavyzdžius tikimės, kad mokesčių administratorius į juos atsižvelgs ir pasvertai spęs dėl kontrolės veiksmų taikymo / netaikymo.

3. Dėl akcininko testo praktikų kitose šalyse

Siekiant įgyvendinti geriausią praktiką, galima remtis kitų šalių pavyzdžiais, kurios yra įgyvendinusios mokestines priemones siekiant užtikrinti, kad tiek nacionalinės teisės lygmeniu, tiek tarptautiniu mastu nebūtų dirbtinai mažinamas apmokestinimas.

Pavyzdžiui, Vokietijoje yra taikomas vadinamasis „akcininko testas“, įtvirtintas Vokietijos pelno mokesčio įstatyme, dalyje 50d-3 ITA (*angl.* German Income Tax Act (50d-3 ITA)). Tokio testo tikslas yra nustatyti, ar struktūrose, kuriose yra tarpinė bendrovė (pavyzdžiui, holdingas), palankesnis dividendų apmokestinimas būtų atsiradęs net ir tuo atveju, jei pajamas (dividendus) galutinis akcininkas būtų gavęs ne per tarpinę bendrovę (holdingą), o tiesiogiai. Jei taip, mokesčio mokėtojas turėtų teisę į palankesnę dividendų apmokestinimą. Taigi, toks testas padeda identifikuoti, ar struktūroje yra mokesčio vengimo požymių, t. y. ar iš struktūros išėmus tarpinę bendrovę, dividendų apmokestinimas išliktų toks pats. Dar kitaip tariant, testas padeda įvertinti ar išėmus tarpinę bendrovę, efektyvus mokesčio tarifas struktūroje išliktų toks pat.

Taip pat manome, kad toks testas atitiktų ir Lietuvos pasirinkimą EBPO parengtoje konvencijoje (*angl.* Multilateral Convention to Implement Tax Treaty-Related Measures to Prevent Base Erosion and Profit Shifting), kuriuo tarptautiniu lygiu Lietuva pasirinko taikyti nuostatą, kad tuo atveju, jei struktūroje/ darinyje nėra vengimo požymių (t. y. palankesnis apmokestinimas mokesčių mokėtojui būtų suteiktas net ir neįvykus tam tikram sandoriui/ dariniui), mokesčių mokėtojas turėtų teisę į palankesnę apmokestinimą.

Tuo pačiu pažymime, jog esminis Direktyvos tikslas yra laisvas kapitalo judėjimas ir dividendų neapmokestinimas tarp Europos Sąjungos narių, todėl automatinis palankių Direktyvos nuostatų netaikymas struktūrose, kuriose yra tarpinė/ holdingo bendrovė, prieštarautų pagrindiniam Direktyvos tikslui.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau, siūlome komentaro projekte įvesti daugiau aiškumo, kokioms struktūroms nebus taikomas palankesnis dividendų apmokestinimas ir nubrėžti gaires, kad savaiminis tarpinės bendrovės/ holdingo buvimas struktūroje automatiškai neturėtų reikšti, jog dividendai turėtų būti apmokestinami. Kiekvienu atveju turėtų būti įvertinta, ar tarpinės bendrovės buvimas atnešė papildomas mokestinės naudos.

4. Dėl siūlymo neatsižvelgti į darinį ar kelis darinius

Siūlome Komentaro projekto nuostatose įtvirtinti koncepciją, pagal kurią mokesčių administratorius, nustatęs, jog dividendai skirstomi užsienio jurisdikcijoje įregistruotam dariniui – valdymo bendrovei, įsteigta vien tik mokesčių vengimo tikslais – neatsižvelgtų į tokios valdymo bendrovės buvimą ir galėtų reikalauti, jog išmokami dividendai būtų apmokestinami taip, lyg jie būtų tiesiogiai paskirstomi iš Lietuvos vieneto tiesiogiai tikrajam naudos gavėjui (subjektui, kuris įsteigė minėtą valdymo bendrovę). Tokiu būdu mokesčių administratorius galėtų neatsižvelgti į tarpinę valdymo bendrovę, jei jos buvimas įmonių valdymo struktūroje yra pagrįstas išskirtinai mokestinės naudos siekimu.

Vertiname, jog šis apmokestinimo principas užtikrintų teisingą Lietuvos vieneto paskirstomo pelno apmokestinimą, tuo būdu, jog eliminavus „dirbtinių“ tarpinių valdymo bendrovių buvimą, mokesčių prievolės bus nustatomos pagal tikrąjį sandorių turinį – paskirstomas pelnas būtų apmokestinamas pagal tokias taisykles, kurios taikomos tikrajam paskirstomo pelno gavėjui. Be to, paskirstomas pelnas nebūtų apmokestinamas pertekliniais mokesčiais, tokiu būdu užtikrinant pagrindinius Direktyvos principus.

Pavyzdžiui, jei Lietuvos ar užsienio vienetas (Tikrasis naudos gavėjas) investuoja į kitą Lietuvos vieneta (Veiklą vykdančią vieneta) per tarpinę bendrovę užsienio jurisdikcijoje (Olandijoje, Vokietijoje, Kipre ar pan.) (ir mokesčių administratorius mano, jog nėra svarių komercinių priežasčių tokiai tarpinei bendrovei), Veiklą vykdančio vieneto paskirstomas pelnas būtų apmokestinamas tik tokiu atveju, jei pagal kitų Įstatymo straipsnių nuostatas paskirstomas pelnas būtų apmokestinamas jį paskirstant Tikrajam naudos gavėjui. Šiuo atveju paskirstomas pelnas būtų neapmokestinamas jei Tikrasis naudos gavėjas, pavyzdžiui būtų Lietuvos vienetas, atitinkantis Įstatymo 33 straipsnio 2 dalies nuostatas. Analogiškas principas būtų taikomas ir vertinant dividendų apmokestinimą juos iš tarpinės bendrovės gaunančiam vienetai.

Reikia pažymėti, jog toks dirbtinio elemento sandoryje ar struktūroje „eliminavimas“ yra įtvirtintas Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – Teismas) praktikoje (tiek tiesioginių, tiek ir netiesioginių mokesčių atvejais), bei naujausiuose teisės aktų nuostatose, kurie reglamentuoja įvairius apmokestinimo aspektus. Pavyzdžiui:

- (1) 2016 m. liepos 12 d. Tarybos Direktyvos (ES) 2016/1164, kuria nustatomos kovos su mokesčių vengimo praktika, tiesiogiai veikiančia vidaus rinkos veikimą, taisyklės, 6 straipsnyje nurodyta, kad „*apskaičiuodama pelno mokestį, valstybė narė neatsižvelgia į darinį ar kelis darinius, kurių sukūrimo pagrindinis tikslas arba vienas iš pagrindinių tikslų buvo gauti mokestinės naudos, kuri prieštarauja taikytinos mokesčių teisės esmei ar tikslui, ir todėl jie yra apsimestiniai, atsižvelgus į visus susijusius faktus ir aplinkybes.*“
- (2) 2007 m. kovo 13 d. Teismo sprendimo byloje Nr. C-524/04 83 punkte nuspręsta, „kad tokie teisės aktai liktų suderinami su proporciumo principu, svarbu, antra, kad kai patikrinus šiuos veiksnius padaroma išvada, jog nagrinėjamas sandoris yra vien apsimestinis susitarimas, nepagrįstas realiomis komercinėmis priežastimis, sumokėtos palūkanos perkvalifikuojamos paskirstytuoju

pelnu tiek, kiek šios palūkanos viršija tai, kas būtų buvę sutarta nesant specialių santykių tarp šalių arba tarp pastarųjų ir trečiojo asmens.“

- (3) 2015 m. rugsėjo 3 d. Teismo sprendimo byloje Nr. C-526/13 (UAB “Fast Bunkering Klaipėda” prieš VMI prie LR FM, 52 punkte Teismas pasisakė, kad mokestinės prievolės turi būti skaičiuojamos tokiu principu, lyg tiekimas būtų vykdomas ne neatsiskleidusiam tarpininkui, o tiesiogiai prekių įgijėjui.

Vykdomoji direktorė

Rūta Skyrienė